DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.51625>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 02-06-2021
Kabul Tarihi: 20-06-2021
On-line Yayın: 31-08-2021

Article Type: Research article
Submitted: 02-06-2021
Accepted: 20-06-2021
Published Online: 31-08-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Dumanlıkadızade, E. & Sarıçetin, N. (2021). Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarında Toplumcu Gerçeklik. *Journal of History School*, 53, 2884-2905.

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA TOPLUMCU GERÇEKLİK¹

Esma DUMANLIKADIZADE² & Nasif SARIÇETİN³

Öz

Toplumcu gerçekliğin kaynağı Marksizmdir. Marksizm ilk olarak Rusya'da parti politikası olarak ortaya çıkar. Partinin resmî deolojisi halka benimsetmek için ortaya çıkan Marksizm ülkenin resmî sanat anlayışı olur. Ezilenin, işçi sınıfının sıkıntılarını dile getiren Marksistler işçiyi ve köylüyü bilinçlendirmeyi amaçlarlar. Türkiye'de cumhuriyetin ilk yıllarında şiir, roman ve hikâye türlerinde eserler verilmeye başlanır. 1940'tan sonra bu landa nicelik ve nitelik yönünden yetkin eserler verilir. Toplumcu gerçekçi anlayışta yazar sadece bulunduğu döneme ışık tutup o dönemin sorunlarını dile getirmez. Aynı zamanda topluma ideal olanı göstermeyi ilke edinir. Toplumcu gerçeklik ilk olarak işçi ve köylünün sıkıntılarını dile getirip onları bilinçlendirmeyi amaçlasa da daha sonraları şehrin ve ulusun sıkıntılarını da ele almıştır. Bu çalışmada ise Behiç Ak'ın çocuk kitapları toplumcu gerçekçi sanat anlayışı yönünden incelenmiştir. Behiç Ak kitaplarında bir taraftan toplumun aksak yönlerini, yozlaşan ve tüketilen değerlerini ortaya koyarken diğer taraftan ideal olanı ortaya koymuştur. Bu bağlamda yazarın beş adet çocuk kitabında (Akvaryumdaki Tiyatro, Vapurları Seven Çocuk, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Galata'nın Tembel Martısı) toplumcu gerçekliğin izlekleri araştırılmıştır. Nitel yaklaşıma uygun olarak hazırlanan çalışmada doküman inceleme yoluyla toplanan veriler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Sonuç olarak çalışmada; a. hayat tarzı, b. iletişim, c. doğaya yabancılaşma, d. tüketim-metalastırma ve e. teknoloji kodları tespit edilmiştir. İncelenen kitapların tümünde bütün

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50.

² Doç.Dr. Esma Dumanlı Kadızade, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, esmakadizade@mersin.edu.tr, Orcid:0000-0002-6882-6234

³ Nasif SARIÇETİN, Mersin Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi, MEB Öğretmen, nasif-54@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-8233-3412

kodların yer aldığı ancak en çok hayat tarzı koduna, en az da doğaya yabancılaşma koduna yer verildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Toplumcu gerçeklik, Behiç Ak, Kurgu, İzlek.

Social Realism in Behiç Ak's Novels

Abstract

The source of social realism is Marxism. Marxism first appeared in Russia as party politics. Marxism, which emerged to make the people adopt the official ideology of the party, became the official art understanding of the country. Marxists aim to raise awareness of workers and peasants by expressing the troubles of the oppressed and the working class. In the first years of the republic in Turkey, works in the genres of poetry, novels and stories began to be produced. After 1940, works that are competent in terms of quantity and quality were produced in this field. In a social realist approach, the authors do not merely shed light on the period in which they live and express the problems of that period. At the same time, they adopt the principle of leading the society to what is ideal. Although the social realism aimed to raise awareness of the workers and peasants at first, it later addressed the problems of the city and the nation. In this study, Behiç Ak's children's books were examined in terms of social realist art understanding. In his books, Behiç Ak reveals the flawed aspects of society, its corrupt and consumed values, on one hand, and reveal what is ideal, on the other. In this context, the themes of social realism were examined in the author's five children's books "Akvaryumdaki Tiyatro" (Theatre in the Aquarium), "Vapurları Seven Çocuk" (The Child Who Loves the Boats), "Geçmişe Tırmanan Merdiven" (The Staircase to the Past), "Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" (The Child Who Writes Poems to the Clouds), "Galata'nın Tembel Martısı" (Lazy Seagull of Galata). In the study prepared in accordance with the qualitative approach, the data collected through document analysis were analyzed by content analysis. As a result, the following technology codes were found: a. lifestyle, b. communication, c. alienation from nature, d. consumption-commodification and e. technology. It is observed that all the codes are included in all of the books examined, but the life style code is included the most while alienation from nature code the least.

Keywords: Child Literature, Social Reality, Behiç Ak, Fiction, Theme

GİRİŞ

1.Toplumcu Gerçeklik

Temel dayanağı Marksizm olan toplumcu gerçeklik 1934 yılında Rusya’da ortaya çıkar. Rusya’da o dönemde devletin resmi bir sanat görüşü haline getirilir. Bolşevik Devrimi’ni daha geniş bir gruba benimsetmek amacıyla ortaya çıkan toplumcu gerçeklik akımının konusu işçi sınıfı, köylülerin hayat mücadelesi ve ezilenler olmuştur. “Devrim ülkesinde yazın, işçi sınıfının aydınlatılması, yönlendirilmesi görevini üstlenmeli, bir yol gösterici olmalıdır. Geri kalmışlık konumundaki işçi ve köylü kitlelerine sosyalizmi benimsetmeli, ona gelecek için umut vermelidir” (Oktay, 2003, s.111).

Parti düşüncesini halka benimsetmek amacıyla yapılan çalışmalar Maksim Gorki’nin akımın ilkelerini ortaya koyan çalışmalarıyla varlığını daha müşahhas hale getirir. Rusya’da üst üste yapılan kongrelerle, toplumcu gerçeklik akımı ilkelerini ve amaçlarını ortaya koyar. Toplumcu gerçeklik akımının bir partinin güdümünde oluşuna başlangıçta Fischer ve Georg Lukacs itiraz eder. Sanatın evrensel olduğunu savunan Lukacs bir partinin güdümünde olamayacağını ifade eder. Bir partinin güdümünden çıkıp daha geniş bir alana yayılan toplumcu gerçeklik akımının Türk edebiyatında ilk örnekleri 1940’lı yıllarda köy ve köylünün yaşadığı sıkıntıların dile getirilmesiyle görülür.

Toplumcu gerçeklik ilk olarak köyü ve taşrayı konu alsa da zamanla konu yelpazesi genişlemiştir. Toplumcu gerçeklik "yaşadığı şehrin, ulusun insanlarına bir kişilik ve yaşama bilinci aşlamak; toplu yaşayış düzeninin görevsizliğinden çıkıp iş bölümü ve sınıf çatışmasına dayanan bir dünyanın insanlarını belirsiz ve bölünmüş bireyselliğin kaygılarından, güvensiz bir yaşama düzeninin korkularından kurtarmak, bireysel hayatı toplumsal hayata, kişisel evrensele yöneltmek, insanın yitirilmiş olan birliğini yeniden kurmaktır" (Tunalı, 1976, s.187). Toplumcu gerçekçilere göre sanat bir aynadır ve toplum bu aynaya baktığı zaman kendi gerçeklerini görebilmelidir. “Bazılarınca bu, yüzeysel gerçeklikti, bazılarınca insan tabiatının özü, bazılarınca idealleştirilmiş gerçeklik, yine bazılarınca toplumun günlük hayatıydı. Toplumcu gerçeklik bunlardan en çok sonuncusuna, yani gerçeklik akımına yakındır” (Moran, 1981, s.40). Bu bağlamda toplumcu gerçeklik kültürel yozlaşma ve toplumun kaybettiği değerleri ortaya koymakla kalmayıp topluma yeni bir düzen yaratma ve onun için ideal olan toplumsal sınıflı oluşturmaya çalışır. O halde gerçeklik, “yalnız geçmişteki değil, gelecekteki ilişkilerin; yalnız olayların değil, bireysel yaşantıların, düşlerin, sezgilerin, heyecanların, hayallerin toplamıdır” (Fischer, 2010, s.104).

Toplumcu gerçeklik ilk olarak köyü ve taşrayı konu alsa da zamanla konu yelpazesi genişlemiştir. Toplumcu gerçeklik "yaşadığı şehrin, ulusun insanlarına bir kişilik ve yaşama bilinci aşlamak; toplu yaşayış düzeninin görevsizliğinden çıkıp iş bölümü ve sınıf çatışmasına dayanan bir dünyanın insanlarını belirsiz ve bölünmüş bireyselliğin kaygılarından, güvensiz bir yaşama düzeninin korkularından kurtarmak, bireysel hayatı toplumsal hayata, kişisel evrensele yöneltmek, insanın yitirilmiş olan birliğini yeniden kurmaktır" (Tunalı, 1976, s.187). Toplumcu gerçekçilere göre sanat bir aynadır ve toplum bu aynaya baktığı zaman kendi gerçeklerini görebilmelidir. "Bazılarınca bu, yüzeysel gerçeklikti, bazılarınca insan tabiatının özü, bazılarınca idealleştirilmiş gerçeklik, yine bazılarınca toplumun günlük hayatıydı. Toplumcu gerçeklik bunlardan en çok sonuncusuna, yani gerçeklik akımına yakındır" (Moran, 1981, s.40). Bu bağlamda toplumcu gerçeklik kültürel yozlaşma ve toplumun kaybettiği değerleri ortaya koymakla kalmayıp topluma yeni bir düzen yaratma ve onun için ideal olan toplumsal sınıfı oluşturmaya çalışır. O halde gerçeklik, "yalnız geçmişteki değil, gelecekteki ilişkilerin; yalnız olayların değil, bireysel yaşantıların, düşlerin, sezgilerin, heyecanların, hayallerin toplamıdır" (Fischer, 2010, s.104).

Toplumcu gerçeklikte toplumun yozlaşan yanları ve kaybettiği değerler ele alınırken eserlerde toplumu bilgilendirme ve bilinçlendirme gayesi vardır. Toplum için sanat anlayışını benimseyen yazarlar halka kendi düşüncelerini benimsetmek gayesi güderler. Toplumcu gerçeklikte geleneksel olan ve modern olanın karşılaştırılmasına yer verilirken bazen töre, ağılık düzeni ve kadının rolü gibi geleneksel olan yanlış tutumlar eleştirilmekte bazen de teknoloji ve şehirleşmenin getirdiği yeni duruma eleştiriler getirilmektedir. "Halkın mutluluğunun önüne kim geçiyorsa ben sanatımla ve bütün hayatımla onun karşısındayım. Benim sanatım, içinden çıktığım sınıfın yani proletaryanın çıkarlarının emrindedir." (İpekçi, 1971, s.434).

Bir yandan kendi kültürüne yabancılaşmanın, başka toplum ve kültürlerle öykünmenin sakıncaları dile getirilirken bir yandan da erkek egemen bir toplumda var olan düzene başkaldıran kadın konusu ele alınmaktadır. Bulunduğu toplumda ağa, kaymakam, hâkim ve muhtar gibi otoritenin baskı ve zulümlerini konu alan toplumcu gerçeklikte zalim düzene bir başkaldırı vardır.

Kapitalizmin tahrip edici gücünün vurgulandığı toplumcu gerçeklikte toplumda hızla artan tüketim ve çok kazanmak uğruna tahrip edilen doğa ve insan konu alınır. Kapitalizmin toplumu ve bireyi ezdiğini düşünen toplumcu gerçekçiler 3. Enternasyonal'in faşizm tanımını benimsemektedirler: "Faşizm, finans kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist öğelerinin teröre dayanan açık diktatörlüğüdür" (Oktay, 2003, s.119).

Patronların, ağaların ve zenginlerin düzenin bir parçası olduğu toplumcu gerçeklikte patron, ağa ve zenginler halkı sömüren olarak ele alınırken ezilen düşük ücretli ve fazla hakkı olmayan işçidir. Adalet kavramını işleyen toplumcu gerçekçilerde adaletsizliğe birlikte mücadele etme fikri telkin edilmektedir. Toplumcu gerçekçi yazar “edebî ürünlerini Marksizm’in ‘tez-antitez’ çatışması ilkesine dayanan, ‘ezen-ezilen’, ‘burjuva proletarya’, ‘sömüren-sömürülen’, ‘ağa-köylü’, ‘işçi-patron’ gibi hep birbirinin düşmanı olarak telakki ettikleri sosyal sınıfların çatışması ve karşıtlığı üzerine kurarlar. Toplumsal olaylara diyalektik açıdan bakarlar. Ezen ve ezilen sınıfları temsil niteliğine sahip tipler üretirler ve eserlerini bu tiplerin mücadelesi üzerine kurarlar” (Çetin, 2004, s.52).

Değişen, şehirleşen ve modernleşen toplum, toplumcu gerçekçi edebiyatın konusunu bu değişime yönlendirmiştir. Şehirleşmeyle beraber gecekondu ve köyden kente göçen insanların şehre ayak uyduramama ve sınıfsal çatışma oluşturmaktadır. “Her edebî metin bir anlamda kendi toplumsal üretim ilişkilerini içselleştirdiği; her metnin bizzat kendi uzlaşımlarıyla nasıl tüketilmesi gerektiğini kendi içinde barındırdığı, nasıl, kim tarafından ve kimin için üretildiğine dair kendi ideolojisini kendi içinde kodladığı da söylenebilir” (Eagleton, 2009, s.54).

Toplumcu gerçeklik sorunlara ve çözümlere bir nedensellik ilişkisi içerisinde yaklaşır. “Toplumcu gerçeklik, toplumsal ilişkileri ve olayları ele alırken, eylemlerin altında yatan temel noktaları da tahlil eder. Nedensellik ilkesi ile hareket ederek eylemleri, davranışları neden-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirir” (Suçkov 1992, s.152). Toplumcu gerçeklik sorunlara ve çözümlere bir nedensellik ilişkisi içerisinde yaklaşır. “Toplumcu gerçeklik, toplumsal ilişkileri ve olayları ele alırken, eylemlerin altında yatan temel noktaları da tahlil eder. Nedensellik ilkesi ile hareket ederek eylemleri, davranışları neden-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirir” (Suçkov 1992, s.152). Toplumcu gerçekçi eserde sorun ve çözüm birlikte verilirken sorunun nedenleri üzerinde durulmakta ve sorun çözülmeden hikâye ya da roman son bulmamaktadır.

YÖNTEM

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu makale betimsel bir çalışmadır. Behiç Ak’ın çocuk kitaplarında toplumcu gerçeklik anlayış incelenmiştir. “Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı araçların çözümlenmesini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışmanın evrenini çocuk edebiyatı yapıtları oluşturmaktadır. Örneklemi ise Akvaryumdaki Tiyatro, Vapurları Seven Çocuk, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Galata’nın Tembel Martısı adlı

çocuk yapıtları oluşturmaktadır. Seçkisiz örneklem yönteminin kullanıldığı çalışma Behiç Ak'ın beş eseriyle sınırlandırılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

2. Değişim/Yabancılaşma

2.1. Hayat Tarzı

Toplumcu gerçekliğin ele aldığı konulardan biri toplumun öz değerlerine yabancılaşması ve o toplumu var eden unsurların yitirilmesidir. Toplum sanayileşme, şehirleşme ve teknolojik gelişmelerin getirdiği birtakım yenilikler sebebiyle değişime uğrar, bu değişim toplumun hayata bakışını, iş yaşamını, ürettiklerini ve tükettiklerini de değiştirir. Toplum sadece maddi anlamda değil manevi anlamda da bir değişim yaşar. Toplum zaman zaman önemli manevi değerlerini de kaybeder. Yazarın kitaplarında konu, toplumun değerlerinin kaybolması; şehirleşmenin artması, teknolojinin gelişmesi ve tüketim şeklinin değişmesiyle toplumun da hızlı bir değişime uğramasıdır.

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde Sevgican, yaşamayı, ıslanmayı, yürümeyi seven biraz içine kapanık bir çocuktur. Fotoğrafçı bir baba ve öğretmen bir annenin çocuğu olan Sevgican postacının artık posta yerine eşya taşıdığını görünce mektup yazmaya karar verir ama başkası da bunu akıl edince şiir yazıp sosyal medya hesabında paylaşmaya başlar ve şiirleri çok beğenilir. Yazıp çizdiklerini teknoloji sayesinde insanlarla rahatlıkla paylaşan Sevgican için artık şiirler değil beğeniler önem kazanmıştır. İnsanın yaşamına birçok kolaylıklar sağlayan teknoloji insanların yaşam biçimlerini değiştirmekte postacılık ve fotoğrafçılık gibi bazı meslekler teknoloji yüzünden önemini kaybetmektedir. “Babasıyla postacının ortak yanını ilk Sevgican keşfetmişti. İkisinin de işi yerlerde sürünüyordu. Kimse fotoğraf çektiirmiyordu artık. Çünkü herkesin elinde, son derece gelişmiş akıllı telefonlar vardı. Herkes fotoğrafçı olup çıkmıştı. Üstelik bu telefonlar, fotoğraf çekmekle kalmayıp, posta servisinin de işini üstlenmişti. Kimse mektup da yazmıyordu bu yüzden. Ya elektronik posta ya da telefon mesajı atarak haberleşiyordu” (Ak, 2018c, s.26).

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserde çocukların, bahçesinde oyun oynadığı tarihi bir Boğaziçi köşküne bir yazar taşınır. Bütün mahalle, hiç ortalarda görünmeyen yazarın nasıl yaşadığını merak eder. Yazarın köşkünü keşfetme cesaretini bulan tek kişi ise küçük Doğaç'tır. Doğaç köşkün merdivenlerini tırmanırken hem yazarın hem de yazarlığın sırlarını çözmeye başlayacaktır. Doğaç yazdığı bir hikâyeyi yazara göndererek yazarın dikkatini çeker ve yazarla tanışır. Yazar koskoca bir yalının çatı katında yaşamakta çatının

diğer odalarını ise hiç kullanmamaktadır. Yalüyı ve bahçesini mahalle çocuklarına açan yazar yıllar önce oturduğı yalının bahçivanlığını yapan kişinin oğludur. Yazar saçını dahi kendi kesen, alçakgönüllü bir kişidir. Yalıya gelme sebebi ise geçmişiyile iletişim kurmaktır.

Eserde geçen masalda her işini başkasına yaptıran padişah bir süre sonra yeteneklerini kaybeder hatta hayattan zevk alamaz hale gelir. “Sarayda çalışanların nüfusu giderek artmış. Sakalcıbaşı, bıyıkçıbaşı, çenecibaşı, dılcıbaşı, buruncubaşı, gözcübaşı, kaburgacıbaşı, dudakçıbaşı, gırtlakçıbaşı, rüyacıbaşı, uykucubaşı, uyandırmacıbaşı, dondurmacıbaşı, çorbacıbaşı, bacakçıbaşı, kolcubaşı, nasırcıbaşı, kaşıntıcıbaşı... sarayın odalarını doldurmuş. Zavallı Padişah hiçbir şeyi kendi başına beceremez hale gelmiş. Vücuduna yabancılaşmış. Resim yapamaz, şiir yazamaz olmuş” (Ak, 2018b, s. 55).

Vapurları Seven Çocuk adlı eserde kardeşi Emre ve masal anlatmayı çok seven annesiyle birlikte Boğaziçi mahallesinde yaşayan Fırat, tatil günlerinde o çok sevdiği minik Boğaz vapuruna binip karşıya geçer balon satardı. Mahallede yüz yıllık ahşap bir yalıda oturan Meliha Hanım ise komşularını sık sık evine davet eder, onlara piyano, ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi. Meliha Hanım’ın bir gün yalıdan taşınmak zorunda kalmasıyla mahalle bütün güzelliklerini teker teker yitirmeye başladı. Minik Boğaz vapuru da seferden kaldırılınca Fırat kolları sıvaması gerektiğini anladı. Güzelliklerini yitiren mahalle Meliha Hanım’ın yalıya dönmesi, Fırat’ın minik bir vapur yapmasından sonra tekrar güzel günlerine geri döner. Yalının boşalmasıyla her sabah erken saatlerde yalının penceresine yanaşıp Meliha Hanım’ın çayını içip ona simitler veren, Meliha Hanım ile dedikodular yapan vapur ahalisi de öksüz kalmıştır. “Yalı, boşalır boşalmaz sanki bir günde yüz yaş birden yaşlanıverdi. Her sabah erken saatte yalının pencerelerine yanaşan Boğaz vapuru öksüz kalmıştı. Kaptan Yunus Bey artık hüznle boş oda-lara bakıyordu. Kanaryası Muhsin neşeli neşeli ötmekten vazgeçmişti” (Ak, 2018a, s.38). Sadece yalı değil Boğaz birçok güzelliğini yavaş yavaş kaybetmekte eskiyen şeyler yerini yavaş yavaş yenilerine bırakmaktadır. “Gel zaman git zaman, herkesin mutlulukla yaşadığı yerler kötülenmeye başlanmıştı. Ciyak ciyak bağırın pire torbası kedilerden, gereksiz mallar satan Hayati Bey’den, kağını hızıyla giden vapurlardan, yalının üstünde sürekli dedikodu eden hırsız kargalardan, denizdeki öfkeli martılardan ya da döküntü iskeleden yakınmak neredeyse moda haline gelmişti” (Ak, 2018a, s.54).

Galata’nın Tembel Martısı adlı eserde veteriner bir anne ve fizik öğretmeni bir babanın çocuğı olan Hülya’nın, ağabeyi Emre’nin tersine internet ile ilgisi yoktur. Hülya Galata Kulesi’nde onarım başlayacağını, kulenin çepeçevre bir inşaat perdesiyle kapatılacağını öğrenince çok endişelenir. Çünkü kulenin taşları arasında ebabil yuvaları vardır. Ebabil yuvalarını kurtarmak için ele ele veren iki

kardeş belediyeye durumu çeşitli yöntemlerle anlatmaya çalışırlar. Sonunda anne ve babasının da yardımıyla bu sorunun üstesinden gelirler. Bu arada Oktay Bey'in aşırı beslemesi yüzünden şişmanlayan ve uçmayı unutan martı Murtaza'yı tekrar gökyüzüne kavuştururlar. Önceleri uçan diğer kuşlar gibi hareket eden martı Murtaza hazır yiyeceğe alıştığından uçmaya gereksinim bile duymaz. "Giderek tembelleşti," diye devam etti Hülya. "Uçmamaya başladı. Sanırım, uçmayı unuttu. Çünkü onu aylardır uçarken görmedim hiç. Arabanın tepesine tüneyip, Oktay Bey'in verdiği balıklarla beslenip duruyor. Arada bir gaklayarak, neler olup bittiğini anlatıyor sadece. Oktay Bey gidince tembel martının durumu ne olacak, çok merak ediyorum" (Ak, 2018d, s.27).

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde Toroslar'ın eteğindeki Balıklı Köy'de tertemiz bir göl vardır. Gölün balıklarını köy halkı öyle sever ki her evde bir akvaryum vardır. Balıklarıyla mutlu bir şekilde yaşayan köy halkı, göl sularının yükselmesini ve yavaş yavaş köyü içine almasını umursamaz. Çünkü köyün hepsi yolunu şaşırp köye düşen bir yamaç paraşütçüsünün film çekme macerasına odaklanmıştır. Herkes bu yönetmenin çekeceği filmde rol almak ister hatta yönetmene farklı senaryo teklifleri getirir. Doğal yaşam özlemiyle köye gelen İngilizlerden biriye yönetmenin kafasını iyice karıştırır. Aralarında bir tek Zühtü, göl sularının köyü kaplamaması için çözüm arayıp durur. Beceriksiz bir yönetmen ve kötü bir senaryodan iyi bir film çıkmayacağına karar verilip yönetmenin köyü terk etmesiyle köylü hep birlikte bir tiyatro yapmaya karar verir. Yavaş yavaş göl sularının yükselmesi ve akvaryumdaki esir balıkların kurtulması için Zühtü'nün teklifi, köylünün yardımlaşması ve yakınlardaki cam fabrikasından da yardımıyla göl, camlarla çevrili büyük bir akvaryuma dönüştürülür. Köylünün sergilediği tiyatro oyunun seyircileri ise Zühtü ve balıklardır. Köyün güzelliğinin keşfedilmesiyle köy dışardan göç almaya başlar. "Emekli mühendisler, sanatçılar ve doğaseverler, Balıklı Köylü oldular. Birkaç yıl içinde köy nüfusunun üçte biri İngiliz olmuştu" (Ak, 2020, s.20). Köyde bir yönetmen film çekmek istemektedir fakat köyde film çekilmemesi lazımdır çünkü çekilecek film, köyün reklamını yapacak ve köy sahip olduğu değerleri kaybedecektir. "Eğer bu film çekilirse herkes köyü öğrenir. Balıklı, kısa zamanda turistik bir köy haline dönüşür. Oysa köyün en önemli özelliği fazla bilinmemesidir. Balıklının meşhur olması her şeyi bitirir. Oteller, toplu konutlar, havuzlu evler yapılır, Ağaçlar acımasızca kesilir, balta girmemiş ormandan otobanlar geçirilir. Gölle kanalizasyon akıtılır. Tarlalarda domates, biber yerine villa yetiştirilir. Kimse kendi koyununun yününden kazak öremez artık; köklerden yaptığı boyalarla yünlerini renklendiremez. Bütün giysiler alışveriş merkezlerinden alınır. Yapay ve zehirli maddelerle boyanmış naylon kıyafetler giyilir. İnsanlar giydiklerinin, yediklerinin kalitesine değil, markasına önem verir

olur. Marka manyaklığı burayı da ele geçirir” (Ak, 2020, s.38). Tüketim toplumunun marka ve teknoloji hevesi onu daha çok tüketmeye ve doğadan uzaklaşmaya itmiştir. Köyden ve doğal yaşamdan uzaklaşan insanlar da şehirlerde yeni bir yaşam biçimi benimsemeye başlamışlardır.

Grafik 1: Behiç Ak Kitaplarındaki Hayat Tarzı

Grafik 1’de görüldüğü gibi yazarın kitapları içerisinde hayat tarzındaki değişim tutumu, en fazla oranda Geçmişe Tırmanan Merdiven, Vapurları Seven Çocuk, Bulutlara Şiir Yazar Çocuk adlı yapıtlarda ifade edilmiştir. Yazarın bu üç eserinde belirli bir zaman diliminde hayatın nasıl değiştiğinin ve bu değişimin insanlar üzerindeki etkisinin ele alınması hayat tarzı frekans değerinin fazla olmasında etkili olmuştur. Akvaryumdaki Tiyatro ve Galata’nın Tembel Martısı adlı eserlerde ise yazarın doğaya yabancılaşma konusunu işlemiş olması eserlerde frekans değerinin diğer kitaplardan az olmasında en önemli etkidir.

3. İletişim

İletişimsizlik bir toplumun önemli sorunlarından biridir. Bireyin toplumla, geçmişle, yaşadığı çevreyle ve sahip olduğu değerlerle iletişiminin kopuk olması hem birey hem toplum için bir sorundur.

Vapurları Seven Çocuk adlı eserde çay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltı masasına ortak olurlardı. Simit, peynir ve zeytinlerini paylaşırlardı. Yalı sahipleri kaptana yaprak sarma, elde açma ıspanaklı börek, dut reçeli ve çay ikram ederler, geceden kalma dedikoduları yetiştirirlerdi. “Boğaz vapurlarında

karşılıklı oturulduğundan, birbirlerini tanımayanlar bile, sanki kırk yıllık arkadaşmış gibi çene çalarlardı. Deniz üstünde, en suskun insanı konuşturacak bir konu bulunurdu mutlaka. Ya satıcının tekinin anlattığı bir fıkra, ya vapura eşlik eden bir yunus, ya uzaklarda aniden beliren gökkuşağı ya da herkesi sarhoş eden lodos rüzgârı” (Ak, 2018a, 12).

Meliha Hanım mahalleyi terk edince mahallenin iletişimi azalır. “Sabah yolcuları yalının tozlu pencerelerinde gazetelerini verecek birilerini arıyor, ama bulamıyorlardı. Simit ikram edecek de kimse yoktu yalıda artık” (Ak, 2018a, s.39).

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde Sevgican kendisiyle fazla iletişim kurmayan babasıyla iletişim kurmak için her yolu denemektedir. “Ben de iliklerime kadar ıslandım,” dedi, sularını pikaba doğru sıçratarak. “Sırılsıklam oldum. Her an hasta olabilirim. Korkunç, değil mi? Paniğe kapılma ama çok zor da olsa, başımın çaresine bakacağım.” Akın Bey ilgilenmedi. Kızının sözleri bir kulağından girip ötekinden çıkıyordu sanki. ” (Ak, 2018c, s.24). Akın Bey İnternet’in insanların iletişim şeklini değiştirdiğini ve koca koca adamların çocuklar gibi hareket etmeye başladıklarını düşünmektedir. “Akın Bey. “Resmen kuşatıldık. Günlerdir internete girip, paylaşımları inceliyorum. Hepsi on iki yaşındaki çocukların diliyle yazılmış. İşin tuhafı, internet yazarları, yaşları ne olursa olsun, on iki yaşında çocuk gibi davranıyor. Elli yaşındaki, kazık kadar adamların yazdıklarını okusan, dudakların uçuklar, Kendilerini on iki yaşındakilere beğendirmeye çalışıyorlar. Yoksa sanal ortamda kabul görmeyeceklerini biliyorlar. Etkileyici, kısa, basit, sıkı metinler yazıp, sayfalarında paylaşıyorlar. Kısacası, eğer aptalca şeyler yazmıyorsan, kimseyle iletişim kuramıyorsun bugünlerde... Ben de bu iletişim okyanusunun içine atlamamak için kendimi zor tutuyorum. Çünkü boğulmaktan korkuyorum” (Ak, 2018c, s.75). Teknoloji ile birlikte iletişim çağını yaşadığını düşünen, telefon ve internet sayesinde herkese her an ulaşabilen insanoğlu bir müddet sonra sanal alem tarafından yönetilmeye ve yönlendirilmeye başlamıştır.

Grafik 2: Behiç Ak Kitaplarında İletişim

Grafik 2’ de görüldüğü gibi yazarın eserlerinde iletişimin en çok sayıda ifade edildiği Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı yapıttır. Bu eserde iletişim grafiğinin frekans değerinin yüksek olmasında eserin konusunun iletişim olmasının önemli bir etkisi vardır. Eserde sanal iletişimin özellikleri ve bu iletişimin topluma etkisi üzerinde durulmuştur. Vapurları Seven Çocuk, Galata’nın Tembel Martısı ve Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserlerde iletişim frekans değerlerinin yakın olmasının sebebi yazarın bu eserlerde teknolojinin getirdiği değişim ve bu değişimin insanların hayat tarzlarına etkisini ele almış olması önemli bir etkidir. İletişim frekans değerinin en az olduğu eser ise Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserdir. Bu eserde insanların doğaya nasıl yabancılaştığının ele alınması ve olay örgüsünün doğa etrafında oluşması iletişim frekans değerinin az olmasında önemli bir etkiye sahiptir.

4. Doğaya Yabancılaşma

Sanayi, şehirleşme ve teknoloji gibi faktörler insanların doğa ile bağını koparmış, bağı kopan insanoğlu doğanın dilinden anlamaz hale gelmiştir. İnsanoğlu vitaminlerin haplara sığdırıldığı, otların ve ağaçların adının bilinmediği bu dönemde doğaya tüketilen bir nesne olarak bakmaktadır.

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde köye gelen bir İngiliz köyün doğal güzelliğine hayran kalır gitmek istese bile bir türlü gidemez. Hatta bir zaman sonra doğal güzelliklerini öve öve bitiremediği köye arkadaşlarıyla birlikte temelli yerleşirler. “Balıklı Köy’e düşünce, o da aradığı cenneti bulduğuna

inanmıştı. Her seferinde, ‘Birkaç gün sonra giderim,’ diye düşünmüştü. Ama gelin görün ki, köyün dev çınar ağacının dibinden bir türlü ayrılamamıştı. Güzellikler onu miknatis gibi çekmişti” (Ak, 2020, s.12). Göl kenarında güzel bir köyde yaşayan halk hayvanları özellikle de balıkları çok sevmektedirler. “Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada. Mümkün olsa, tasma takıp yanlarında dolaştıracaklar. Akvaryumlarındaki balıklarla konuşup, şakalaşabiliyorlar. Balıkları hastalanınca, onlar da hastalanıyorlar; iyileşince iyileşiyorlar” (Ak, 2020, s. 17).

Hayvanlarına düşkünlüğü ile bilinen köy halkı Zühtü’nün telkinleriyle balıkların akvaryumda yaşamasının doğru olmadığına karar verir ve balıkların büyük bir akvaryumda yaşaması için köyün gölünü adeta büyük bir akvaryuma çevirir.

Galata’nın Tembel Martısı adlı eserde Hülya hayvanları çok seven onların ne söylemek istediklerini anlamaya çalışan ve hayvanların derdiyle dertlenen bir çocuktur. “Hülya, doğum günlerinde kendisi için hediye istemezdi. Bir keresinde, “Ne istersin?” sorusuna, “Kedi maması!” diye cevap vermişti. Çünkü aklı fikri, mahalledeki, hatta koca İstanbul’daki kediler, köpekler ve kuşlardaydı. Evdeyken, duvarların dışındaki hayvanları tek tek hissedirdi.” (Ak, 2018d, s. 13). Hülya’nın veteriner olan annesi sokakta yardıma muhtaç hayvanları tedavi eden kendini onlara adayan çevreye duyarlı bir insandır.

“Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu. Çoğu, küçük Hülya’ nın sokaktan topladığı hayvanlardı. Sevgi Hanım bu durumdan şikâyetçi değildi. Hülya’nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı” (Ak, 2018d, s.14). Doğadaki hayvanların, ağaçların, çiçeklerin ve otların adını, ne işe yaradığını bilen insanlar sanayi toplumuna geçilmesi, teknoloji ve şehirleşmenin artması gibi nedenlerle bitkilerin ve hayvanların dilini unutmuştur.

Grafik 3: Behiç Ak Kitaplarındaki Doğaya yabancılaşma

Grafik 3'te görüldüğü gibi yazarın eserlerinde doğaya yabancılaşma en fazla sayıda Akvaryumdaki Tiyatro ve Galata'nın Tembel Martısı adlı yapıtlarda görülmektedir. Her iki eserde de doğaya yabancılaşma frekans değerinin yüksek olmasının sebebi eserin konularının doğa üzerine kurgulanmasıdır. Bulutlara Şiir Yazan Çocuk ve Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserlerde doğaya yabancılaşma frekansının düşük olmasında yazarın doğa konusunu teknolojik değişimin etrafında vermesinin önemli bir etkisi vardır. Doğaya yabancılaşma frekansı en az Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserde yer almaktadır. Bu eserde hayat tarzındaki değişimi konu edinen yazar doğaya yabancılaşmaya fazla yer vermemiştir.

5. Tüketim/Metalaştırma

Sanayi ve teknolojinin hızlı gelişmesi insanların hayat standartlarını yükseltmekte ve insanoğluna tüketime dair yeni ve farklı seçenekler sunmaktadır. Dünyanın kendine sunduğu nimetleri sonsuzmuş gibi harcamak, onun tüketebileceğinin bilincinde olmamak dünyanın önemli sorunlarından biridir.

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde sanal âlemdede şiirlerin ne kadar güzel olduğu veya insanların ne kadar hoşuna gittiği önemli değildir. Orada önemli olan ne kadar beğeni aldığıdır. “Sayılardan zevk almalısın,” diye devam etti Sanal Şair” “Yani, iki yüz on üç beğeni almak mı iyi, beş bin iki yüz on üç beğeni almak mı?” (Ak, 2018c, s.111). Sayıların sanal dünyasının, şiirlerdeki güzellikleri alıp götürdüğüne inanan Sevgican şiirlerini uçaklara yazıp

gökyüzüne atmayı tercih eder. “Mektupları kâğıttan uçaklara yazıp havaya atmak iyi fikirdi. Böylelikle, sayıya dönüşmüyorlardı. Skor için yaşamak aptalcaydı!” (Ak, 2018c, s.145).

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserde bir okul bitirmek, meslek sahibi olup üretime katkı sağlamakla değer kazanmaktadır, yoksa okulun bir değeri yoktur. Yani meslek sahibi olmak için okumak boşa yapılmış bir uğraştır. “Beni karşısına alıp, “Neden okuyorsun?” diye sorduğu günü hatırlıyorum. Benden, “Helikopter yapacağım”, “Pilot olacağım” ya da “Mimar olup binalar yapacağım, gibi cevaplar vermemi bekliyordu” (Ak, 2018b, s.29). Eserde hiçbir işini kendi yapmayan padişahın saraydaki hizmetçileri her geçen gün artmaktadır. Sarayda çalışanların nüfusu giderek artmış. Sakalcıbaşı, bıyıkçıbaşı, çenecibaşı, dılcıbaşı, buruncubaşı, gözcübaşı, kaburgacıbaşı, dudakçıbaşı, gırtlakçıbaşı, rüyacıbaşı, uykucubaşı, uyandırmacıbaşı, dondurmacıbaşı, çorbacıbaşı, bacakçıbaşı, kolcubaşı, nasırcıbaşı, kaşıntıcıbaşı... sarayın odalarını doldurmuş” (Ak, 2018b, s.55).

Her işini başkasına yaptıran insanlar bir süre sonra yeteneklerini kaybetmekte hatta beceriksiz ve sakar bireyler olmaktadır. Bu eserde de padişah işlerini başkasına yaptırdığı için yeteneklerini kaybetmiştir.

Grafik 4: Behiç Ak Kitaplarındaki Tüketim/Metalaştırma

Grafik 4'te görüldüğü gibi tüketim/metalaştırma en çok sayıda Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde görülmektedir. Bu eserde yazarın teknoloji ve internetin insanların tüketim alışkanlıklarını değiştirmesi konusunu ele alması

tüketim frekans değerinin fazla olmasında etkili olmuştur. Grafiğe bakıldığında Geçmişe Tırmanan Merdiven ve Vapurları Seven Çocuk adlı eserlerde de tüketim frekansının fazla olduğu görülmektedir. Her iki eserde de hayat tarzındaki değişimin insanların tüketim alışkanlıklarını da değiştirmesi konusunun ele alınması frekans değerinin fazla olmasında önemli etkiye sahiptir.

Akvaryumdaki Tiyatro ve Galata'nın Tembel Martısı adlı eserlerde yazarın doğaya yabancılaşma konusunu ele alması tüketim frekansının az olmasında önemli bir etkidir.

6. Teknoloji

İnsanoğlunun yaşamına birçok kolaylık getiren teknoloji onun yaşamından bazı güzellikleri götürmüştür. Hızlı yaşamayı, çok tüketmeyi, marka heveslisi olmayı, telkin eden teknoloji yüzünden insanlar gerçek hayattan kopmuş sanal dünyanın esiri olmuştur.

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde insanların sanal âlem her geçen gün kendini kaptırmaya başladığı dönemde Sevgican kendini korumayı başaran nadir çocuklardandır. “Aslında, arkadaşları arasında cep telefonu bağımlılığı en az olan oydu. Üşengeçlikten belki” (Ak, 2018c, s.25). Bilgisayar ve internet insanların yaşamında varlığını hissettirmeye başladıktan sonra insanların yaşam şekilleri değişmiş yeni meslekler ortaya çıkarken bazı meslekler de önemini yitirmiştir. “Babasıyla postacının ortak yanını ilk Sevgican keşfetmişti. İkisinin de işi yerlerde sürünüyordu. Kimse fotoğraf çektiirmiyordu artık. Çünkü herkesin elinde, son derece gelişmiş akıllı telefonlar vardı. Herkes fotoğrafçı olup çıkmıştı. Üstelik bu telefonlar, fotoğraf çekmekle kalmayıp, posta servisinin de işini üstlenmişti. Kimse mektup da yazmıyordu bu yüzden. Ya elektronik posta ya da telefon mesajı atarak haberleşiyordu.” (Ak, 2018c, s. 26)."

Galata'nın Tembel Martısı adlı eserde internet delisi Emre teknolojik oyuncaklar tasarlamayı çok sevmekte ve internet sayesinde farklı ülkelerden farklı arkadaşlar edinmektedir. Emre'yi bilgisayardan koparmak imkânsızdı” (Ak, 2018d, s.40). Sanal dünyayı fazla kullanan Emre ebabil kuşlarını kurtarmak için internette yardım isteyip bin kişilik bir ordu kurmak ister ama kuramaz çünkü” diğer dokuz yüz dokuz dokuz kişinin biraz işi var. İnternet başından bir türlü ayrılamıyorlar. O yüzden, gelip katılamadılar. Gördüğün gibi, bu ordu şimdilik tek kişilik. Yani, sadece benden oluşuyor” (Ak, 2018d, s.49). Teknoloji ve internet toplum düzenin değişmesinde önemli bir role sahiptir. İnternet insanlar için bir pazar olmuştur. Ürettiği her türlü ürünü pazarlama imkânı bulan insanlar teknoloji sayesinde yeni iş alanları bulmuştur. Bunun yanında yüz yüze iletişimdeki samimiyet de internetle kaybolmuştur.

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Toplumcu Gerçeklik

Grafik 5: Behiç Ak Kitaplarında Teknoloji

Grafik 5'te görüldüğü gibi yazarın eserlerinde teknoloji frekansı en fazla Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı eserde görülmektedir. Yazarın bu eserinde teknoloji özellikle çocukların hayatını çok fazla etkileyen bir unsur olarak ele alınmıştır. Yetişkinlerin çocukların teknoloji bağımlısı olmasının da konu edilmesi frekans değerini fazla olmasında önemli bir etkidir. Galata'nın Tembel Martısı adlı eserde de frekans değerinin fazla olması eserin konusundan kaynaklanmaktadır. Yazarın diğer üç eserinde frekans değerlerinin az olması yazarın olay örgüsünün hayat tarzı ve yabancılaşma konuları etrafında şekillenmesinin rolü büyüktür.

Grafik 6: Kitaplardaki Toplumcu Gerçekçi İzleklerin Konulara Göre Dağılımı

Yazarın kitaplarında internet, teknoloji, şehirleşme ve bunların ortaya çıkardığı tüketim toplumunun insanların hayat tarzlarını nasıl etkilediği ele alınmıştır. Yazarın kitaplarında genellikle bir ana tema bulunmakta ve olay örgüsü bu tema etrafında gerçekleşmektedir. Ana temanın yanında toplumcu gerçekçiliğin diğer unsurlarına dair izlekler yer almaktadır.

Bulutlara Şiir Yazarın çocuk, Vapurları Seven Çocuk ve Geçmişe Tırmanan Merdiven eserlerde ana tema hayat tarzı ve tüketim şekliyle Galata'nın Tembel Martısı ve Akvaryumdaki Tiyatro'da ise doğaya yabancılaşma olarak belirlenmiştir.

Kitaplarında bir mesaj verme kaygısı güden yazar bu kaygıyı hikâye içi masallar ve hikâyelerle pekiştirdiği gözlemlenmiştir.

Eserlerde toplumsal değişimle birlikte dayanışma gibi bazı önemli değerler de yitirilmiştir.

Çalışan çocukların hayatından kesitler sunan yazarın ele aldığı bir diğer konu da anne ve babaların her ikisinin de çalışmasının doğurduğu ihmal edilmiş çocuklardır. Bu çocuklar özellikle internet bağımlısı olan, sokakla ve doğayla iletişimini koparmış çocuklardır.

Yazarın eserlerinde internet ve televizyon başında geçen ve hoyratça harcanan zaman; şiir, hikâye ve roman okuma söz konusu olduğu zaman

bulunamamaktadır. Yazar eserlerinde duyguların yerini sayılara bırakması, aşırı tüketim, marka bağımlılığı gibi konulara da yer vermiştir. Değişen dünya materyalist bir toplumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Teknolojiyi insanları tembelleştiren bir unsur olarak gören yazar teknolojinin görünürde insanlara yardım ettiğini ama gerçekte insanın yeteneklerini elinden aldığını ifade etmektedir. Teknoloji gibi kullanımından kimsenin kaçamayacağı bir unsur tüm eksik ve kötü yanlarıyla ele alınırken teknolojinin iyi tarafına ya da doğru kullanımına dair izleklerin olmadığı gözlenmektedir.

Yazar eserlerinde sadece toplumun sorunlarını ortaya koymamış, o sorunlara kahraman ya da kahramanların çözüm bulmasını sağlamıştır. Sorunlar toplumsal olduğu için sorunun çözümü için yapılan eylemler de toplumsal eylemlerdir.

Bu çalışmada toplumcu gerçekçiliğin beş tutumu incelenmiştir fakat yazarın eserlerinde toplumcu gerçekçiliğin farklı tutumlarını görmek mümkündür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yazarın kitaplarında internet, teknoloji, şehirleşme ve bunların ortaya çıkardığı tüketim toplumunun insanların hayat tarzlarını nasıl etkilediği ele alınmıştır. Kitaplarda genellikle bir ana tema bulunmakta ve olay örgüsü bu tema etrafında gerçekleşmektedir. Ana temanın yanında toplumcu gerçekçiliğin diğer unsurlarına dair izlekler yer almaktadır.

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Vapurları Seven Çocuk ve Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı eserlerde ana tema hayat tarzı ve tüketim şekliyken Galata'nın Tembel Martısı ve Akvaryumdaki Tiyatro'da ise doğaya yabancılaşma olarak belirlenmiştir.

Kitaplarında bir mesaj verme kaygısı güden yazarın bu kaygıyı hikâye içi masallar ve hikâyelerle pekiştirdiği gözlemlenmiştir.

Eserlerde toplumsal değişim, dayanışma gibi bazı önemli değerler de yitirilmiştir.

Çalışan çocukların hayatından kesitler sunan yazarın ele aldığı bir diğer konu da anne ve babaların her ikisinin de çalışmasının doğurduğu ihmal edilmiş çocuklardır. Bu çocuklar özellikle internet bağımlısı olan, sokakla ve doğayla iletişimini koparmış çocuklardır.

Yazarın eserlerinde internet ve televizyon başında geçen ve hoyratça harcanan zaman; şiir, hikâye ve roman okuma söz konusu olduğu zaman bulunamamaktadır. Yazar eserlerinde duyguların yerini sayılara bırakması, aşırı tüketim, marka bağımlılığı gibi konulara da yer vermiştir. Değişen dünya materyalist bir toplumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Şehirleşme ve teknoloji kullanımının artması ile üretimi ve toplumsal dayanışmayı önemsemeyen toplum; yerini marka bağımlısı, tüketimi ve reklamı seven bir topluma bırakmıştır. Gerçek dünya ile bağıını koparan ve sanal dünyada yaşayan bireylerin sorunu bozuk iletişim, bilinçsiz tüketim ve toplumdan uzaklaşma olmuştur. Geçmişiyile, doğayla ve birlikte yaşadığı insanlarla bağıını koparan birey ferdiyetçi biryaşam sürmektedir. Bu ferdiyetçilik toplumsal dayanışmayı engellemektedir.

Hayvanları ve doğayı tüketim unsuru olarak görmek ve onlara müdehalenin getirdiği sorunların da ele alındığı eserlerde metalaştırmanın bireyi ve toplumu etkilemesi ele alınmaktadır.

Eserde çarpık tüketim alışkanlığı, teknoloji ve internetin bireyi ve toplumu esir alması, doğaya ve hayvanlara verilen zarar, toplumsal düzenin bozulması, şehirleşmenin getirdiği çarpıklık, köyden uzaklaşma, toplumsal dayanışmanın yok olması açık bir şekilde ifade edilmekte ve tüm bu sorunlara çözümler üretilmektedir.

Teknolojiyi insanları tembelleştiren bir unsur olarak gören yazar teknolojinin görünürde insanlara yardım ettiğini ama gerçekte insanın yeteneklerini elinden aldığını ifade etmektedir. Teknoloji gibi kullanımından kimsenin kaçamayacağı bir unsur tüm eksik ve kötü yanlarıyla ele alınırken teknolojinin iyi tarafına ya da doğru kullanımına dair izleklerin olmadığı gözlenmektedir.

Yazar eserlerinde sadece toplumun sorunlarını ortaya koymamış, o sorunlara kahraman ya da kahramanların çözüm bulmasını sağlamıştır. Sorunlar toplumsal olduğu için sorunun çözümü için yapılan eylemler de toplumsal eylemlerdir.

Bu çalışmada toplumcu gerçekçiliğin beş tutumu incelenmiştir fakat yazarın eserlerinde toplumcu gerçekçiliğin farklı tutumlarını görmek mümkündür.

Yazar eserlerinde mekân olarak genellikle köy, kasaba veya şehirlere yakın mahalleler seçerek şehirleşme ve şehirleşmenin getirdiği çarpıklığa tepkisini ifade etmiştir. Eserlerde şehir yitirilen değerlerin yaşam alanı olarak ifade

edilmektedir. Şehrin doğal yaşamdan uzak olması, şehirde tüketimin fazla olması ve iletişimin zayıf olması insanların köye yerleşmesine sebep olmaktadır.

Eserlerde toplumcu gerçekçiliğin idealize tipine rastlanmakta bu tipler topluma doğruyu ve yanlışını göstermektedirler. Yazar eserlerinde geçmişin güzelliğine vurgusu yapmakta ve idealize tipler bozulmuş olan bugünü düzeltmek için uğraş vermektedirler. Dolayısıyla yazarın incelemeye söz konusu çocuk kitapları toplumcu gerçekçi bir anlayışla yazılmıştır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Ak, B. (2018a). *Vapurları Seven Çocuk*. Güneşli Yayınları.
- Ak, B. (2018b). *Geçmişe Tırmanan Merdiven*. Güneşli Yayınları.
- Ak, B. (2018c). *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*. Güneşli Yayınları.
- Ak, B. (2018d). *Galata'nın Tembel Martısı*. Güneşli Yayınları.
- Ak, B. (2020). *Akvaryumdaki Tiyatro*. Güneşli Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Pegem.
- Çetin, N. (2004) Türk hikâyesinde sosyalist realizm (Toplumcu Gerçekçilik). *Hece Öykü Dergisi*, 2, 52-71.
- Eagleton, T. (2009). *Eleştiri ve İdeoloji: Marksist Edebiyat Teorisi Üzerine Bir Çalışma*, Çev. Savaş Kılıç. İletişim Yayınları.
- Fischer, E. (1974). Sanatın Gerekliliği, (Çev. C. Çapan) Konuk.
- İpekçi, A. (1971). Edebiyat ve Politika. *Milliyet*. <http://www.yasarkemal.net/soylesi/decs/abdiipekci.html>, Erişim tarihi: 30.09.2015.
- Moran, B. (2003). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İletişim Yayınları.
- Oktay, A. (2003). *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*. Tüm Zamanlar Yayıncılık
- Suçkov, B. (1992). *Gerçekçiliğin Tarihi*, Çev. Aziz Çalışlar. Adam Yayınları.
- Tunalı, İ. (1993). *Marksist Estetik*. Altın Kitaplar Basımevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, the children's novels of Behiç Ak, who wrote children's books, were examined in terms of social realist understanding of art. Social realist understanding of art, which takes its source from Marxism, first appeared in Russia. It makes its presence felt in literary genres such as poems, novels and stories in the first years of the republic in Turkey. Then, competent works in terms of quantity and quality started to be given in this field. In a social realist understanding, the authors do not only shed light on the period they are in or they do not only express the problems of their period. In Social Realism, the Author tries to give what is ideal to the society, as well, and to show what is right to the reader. In Behiç Ak's examined books, the author expresses the deflected aspects of society, its corrupt and consumed values on the one hand, and reveals what is ideal, on the other hand.

Purpose: This study aims to examine social realism and to find the themes of social realism in children's books of Behiç Ak.

Method: In this study, the books including themes of Social Realism were identified and document analysis was used among the qualitative research methods. The title codes of Social Realism with high frequency values were determined in the analyzed books. These determined titles were examined in the books subject to the research.

Findings: Five children's books with high frequency values of social realistic themes were determined among the author's children's books. Five titles with a high frequency code were determined in these books. The titles of change-alienation, awareness of nature, communication, technology and consumption-commodification were scanned in all books and their frequencies were determined. The themes in all books are expressed under each code title in tables with quotations and examples from the book. These codes were found in all the books subject to the study. The distribution of the titles in the books was determined as 13% alienation from nature, 13% communication, 18% technology, 27% consumption-commodification, 29% change-alienation.

Discussion and Result: The most common title of Social Realism in the author's books is lifestyle-change. The reason for this topic to be common is that technology, communication and consumption affect life style directly or indirectly. In his books, the author dealt with the differentiation of communication, urbanization, the problems brought about by the urbanization, internet that directly affect individual and social life. The communication and consumption style of the individual and society, experiencing a rapid change with

technology and mass media, becomes problematic. The society, whose spiritual structure has changed in addition to its material structure, loses some of the values that hold the society together. Rapid change and technology cause professions to change and differentiate, as well. New professions emerge while some professions lose their importance. The internet, which changes the communication style of people, negatively affects the lives of children who are left alone at home because their parents are working and therefore are confined to the internet. These children who are addicted to the internet break their ties with both society and nature. People and children who spend a lot of time on the internet and television are moving away from books, poems, and each other. In his works, the author states that technology dulls people's talents and drives them to laziness. In a society that has lost its emotionality, people become addicted to brands and love to consume even though they do not need it. The number of likes determines the beauty of something in the consumption society, which has a different personality in the virtual world. The author, who prefers a neighborhood or village whose natural beauty is not spoiled, deals with how technology and consumption change nature in his works. The author, who deals with social problems together with their solutions in his works, leaves the solution to the intervention of the society. All the titles of social realism are encountered in the writer's works. Consumption code is seen most in the work titled *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*, the code of alienation from nature in “*Akvaryumdaki Tiyatro*” (Theatre in the Aquarium), communication code in “*Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*” (The Child Who Writes Poems to the Clouds), lifestyle-change code in “*Vapurları Seven Çocuk*” (The Child Who Loves the Boats) and “*Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*” (The Child Who Writes Poems to the Clouds), technology code in “*Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*” (The Child Who Writes Poems to the Clouds).